

nya

Ordgglädjor

Svenska nyord 4

Som en försenad julklapp till alla språkglada har 2013 års nyordslista från Språkrådet släppts. Här ett sparsmakat urval nya uttryck att lägga på minnet (eller irriterat undvika).

carpa är ett lite frejdigt nykonstruerat verb som betyder att man tar till vara på stunden. Det kommer naturligtvis av det populära uttrycket *carpe diem* (latin: ”plocka dagen”) med samma innebörd. Mannen bakom den latinska sentensen hette Horatius och var en romersk poet med höga tankar om sin egen begåvning. Han slog nämligen fast att hans litteratur var ett äreminne som skulle bestå längre än om det hade tillverkats av koppar – och det är väl bara att konstatera att han fick rätt.

fäbodifiering är en av många varianter på det gamla temat falsk marknadsföring och betyder att matindustrins storföretag försöker förföra konsumenterna genom att presentera sina masstillverkade livsmedel som om de vore småskaligt närproducerade. I Dalarna har till och med charkföretaget Melkers tagit patent på ordet *fäbod*. Kommentar: Ohederligt och osympatiskt och därför affärsmässigt dumdrigt. Sådana här metoder brukar straffa sig.

hästlasagne är årets andra nyord på temat falsk marknadsföring. Utöver den bokstavliga betydelsen (lasagne som innehåller hästkött som inte deklarerats i innehållsförteckningen) kan uttrycket också användas bildligt om produkter av låg kvalitet och oklart ursprung. Det här ordet har goda förutsättningar att överleva i ordboken tack vare sina köttigt måleriska kvaliteter.

hikikomori är ett egendomligt ord för ett egendomligt beteende: ungdomar som isolerar sig i föräldrahemmet och klipper banden med det omgivande samhället, inklusive sina kamrater. Tydligt är fenomenet särskilt vanligt i Japan (därav det japanska lånordet som betyder ”dra sig undan”) men det växer även i Västerlandet och i till exempel Uppsala kommun bedriver man stödverksamhet för svenska hikikomori.

snippgympa är ett käckt nyord för de knipövningar som stärker kvinnors underlivsmuskulatur i syfte att motverka inkontinens och förbättra sexlivet. Ordet, som lanserades på Twitter, ska möjligen ses i ljuset av en del feministers dogmatiska fascination för sitt eget könsorgan – som till exempel när Uppsala universitet den 25 februari arrangerade ett seminarium i ämnet ”fittaktivism”. Efteråt inbjöds deltagarna att följa med på ”fittpyssel” i genusvetenskaps lunchrum. (Och för att besvara mångas spontana fråga: Jo, historien är absolut sann, inklusive de citerade termerna.)

TULIPANAROS

Tulipanaros är en liten reklam- och kommunikationsbyrå i Täby, norr om Stockholm, som med lika delar lust och allvar gör reklam som sticker ut på ett sätt som våra kunder har anledning att gilla. Ett viktigt verktyg i det arbetet är välskrivna texter och god språkbehandling – tillika ämnet för byråns månadsbrev.

ORDHISTORIA

Grötmyndig kallar vi den som är dumdryg, pompös och viktig. Ordet låter ju spontant bra på något sätt, men vad betyder det egentligen att vara myndig som gröt?

Förklaringen har ingenting med kladdiga grynrätter att göra, utan är ett av vårt språks mest illustrera exempel på en sk folketyologi, dvs en ljudlik men felaktig översättning av ett främmande ord med hjälp av ord som redan finns i svenskan. *Grötmyndig* är alltså en ljudlik felöversättning av det tyska ordet *grootmündig*, som helt enkelt betyder ”stor i mun”.